

УДК 347.91/.95 (477)
<https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.64.30>

НОВИЙ ПІДХІД ЩОДО ПРОЦЕДУРИ ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НЕДІЄЗДАТНОЮ

Татулич І.Ю.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри процесуального права
юридичного факультету*

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича

<https://orcid.org/0000-0003-0482-8174>

Татулич І.Ю. Новий підхід щодо процедури визнання фізичної особи недієздатною

Стаття присвячена аналізу процесуального порядку розгляду та вирішення справ, що стосуються зміни правового статусу фізичної особи, а саме – визнання фізичної особи недієздатною. У статті проаналізовано оновлену процедуру визнання фізичної особи недієздатною. Автор статті звертає увагу на те, що законодавець розширив коло суб'єктів участі в цьому виді провадження; передбачив можливість безпосередньої участі особи, щодо якої ініційовано провадження про визнання її недієздатною, як очно, так і її участь у розгляді справи через відеоконференцію з лікувального закладу, в якому перебуває така особа; встановив строки дії рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною, який не може перевищувати двох років; надав право визначеним суб'єктам подати клопотання про продовження строку дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною, яке може бути подане не пізніше ніж за п'ятнадцять днів до закінчення двох років; наділив особу, яка визнавалася недієздатною правом на звернення до суду із заявою про скасування рішення суду тощо.

Зауважено, що строк дії рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною, що передбачений у законодавстві потребує певних уточнень. Обґрунтовано, що обов'язкове призначення судово-психіатричної експертизи під час розгляду справи та для підтвердження клопотання про продовження строку дії рішення теж потребує деяких уточнень, залежно від стану захворювання фізичної особи. Автор розглядає позиції науковців та практиків стосовно обов'язкової участі під час розгляду справ про визнання фізичної особи недієздатною та про скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною – адвоката, що забезпечить належний судовий захист та ефективне судочинство з цивільних справ. Зроблено висновок щодо доцільності розширення кола суб'єктів, уповноважених ініціювати питання щодо скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною, доповнивши їх таким учасником як прокурор, що в свою чергу, слугуватиме гарантією доступу до суду, сприятиме справедливому судовому захисту прав, свобод та інтересів особи, ухваленню законного та обґрунтованого рішення.

Ключові слова: процесуальний порядок, недієздатна фізична особа, судово-психіатрична експертиза, заявник, адвокат, прокурор, опікун, судові рішення.

Tatulich I.Yu. A new approach regarding to the recognition of an individual incapable

The article is devoted to the analysis of the procedural order of consideration and resolution of cases related to the change of an individual's legal status, namely - recognition of an individual incompetent. The article analyzes the updated procedure for declaring an individual incompetent. The author of the article draws attention to the fact that the legislator has expanded the range of litigants in this type of proceedings; has provided for the possibility of direct participation of the person in respect of whom the proceedings for recognition of his/ her incompetence were initiated, both in-person and his/ her participation in the case through a videoconference from the medical institution where such person is at that moment; has set the terms of the court decision on declaring an individual incompetent, for not more than two years; has granted the right to certain entities to apply for an extension of the decision declaring an individual incompetent, which may be filed no later than fifteen days before the end of two years; has granted a person who was declared incompetent the right to apply to the court with a request to cancel the court decision, etc.

It is noted that the validity of a court decision declaring an individual incompetent, which is provided by law, requires certain clarifications. It is substantiated that the obligatory appointment of a forensic psychiatric examination

during the consideration of the case and to confirm the request for extension of the decision validity also requires some clarification, depending on the individual's state of disease. The author considers the views of scholars and practitioners regarding mandatory participation in the consideration of an individual's incompetence cases and the cancellation of a court decision on such cases - a lawyer who will provide adequate judicial protection and effective civil proceedings. It is concluded that it is expedient to expand the range of entities authorized to initiate the issue of revoking a court decision declaring an individual incompetent, supplementing them with such a participant as a prosecutor, which in turn will guarantee access to court, promote fair judicial protection of rights, freedoms, and interests of the persons, making a lawful and reasonable decision.

Key words: procedural order, incompetent individual, forensic psychiatric examination, applicant, lawyer, prosecutor, guardian, court decision.

Постановка проблеми. У Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи 818 (1977) «Щодо ситуації з психічними захворюваннями» від 08 жовтня 1977 року, Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи № R (83) 2 «Стосовно правового захисту осіб, які страждають на психічні розлади, що примусово утримуються як пацієнти» від 22 лютого 1983 року, № R(99) 4 «Про принципи, що стосуються правового захисту недієздатних повнолітніх осіб» від 23 лютого 1999 року, Rec (2004) 10 «Про захист прав людини і гідності осіб з психічними розладами» від 22 вересня 2004 року вказується, що особи з психічними розладами повинні мати можливість здійснювати всі цивільні та політичні права, а обмеження цих прав допускається у суворій відповідності з вимогами Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) і не можуть ґрунтуватись лише на факті наявності у особи психічного розладу. Генеральна Асамблея ООН резолюцією від 17 грудня 1991 р. 46/119 прийняла «Принципи захисту психічно хворих осіб і поліпшення психіатричної допомоги» й згідно з п. 5 Принципу 1 будь-яка психічно хвора особа має право на здійснення усіх громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав, визнаних в Декларації, Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародному пакті про громадянські й політичні права та в інших відповідних документах, таких, як Декларація про права інвалідів і Звід принципів захисту усіх осіб, що піддаються затриманню або ув'язненню в якій би то не було формі. Як наслідок, 15 грудня 2017 року набули чинності зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) [1], які змінили процедуру визнання фізичної особи недієздатною. Дані зміни спрямовані на розширення можливостей осіб на судовий захист своїх прав, свобод та інтересів щодо яких здійснюється процедура визнання їх недієздатними або поновлення їх цивільної дієздатності, до яких застосовані примусові заходи медичного характеру, над якими встановлено опіку тощо. Зі змінами до ЦПК України особи, щодо яких розглядаються справи стосовно визнання недієздатними, отримали значно ширші права, в порівнянні з попередньою редакцією Кодексу, що свідчить про позитивні зрушення у сфері дотримання громадянських прав, проте формує підґрунтя для подальших змін та досягнень у сфері правосуддя та в процесуальному законодавстві.

Стан опрацювання проблематики. Аналіз результатів наукових досліджень вказує на те, що питання недієздатності осіб були порушені в працях В. В. Комарова, С. Я. Фурси, М. М. Ясинка, М. Ю. Мерцалова, Ю. О. Підченка, З. В. Ромовської, Г. М. Бойченка, Я. М. Романюка, М. О. Резникової та ін. Разом з тим, зміни до процесуального законодавства актуалізували коло нових проблем та питань стосовно справ щодо зміни правового статусу фізичної особи.

Метою статті є аналіз оновленої процедури щодо справ про визнання фізичної особи недієздатною, закріпленої в нормах процесуального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Визнання осіб недієздатними (обмежено дієздатними) та встановлення над ними опіки (піклування) вирішується в судовому порядку згідно з Цивільним кодексом України, ЦПК України, Правилами опіки та піклування, а також іншими нормативно-правовими актами з відповідних питань. Фізична особа може бути визнана судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними (ч. 1 ст. 39 ЦК України).

Як і щодо інших справ окремого провадження, законодавець у ст. 295 ЦПК встановлює *підсудність* даної категорії справ, яка не зазнала істотних змін в порівнянні з попередньою редакцією. Коло *заявників*, закріплене у ч. 3 ст. 296 ЦПК, є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. Відповідно до п. 2 постанови Пленуму Верховного Суду України від 28 березня 1972 р. № 3 «Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним» (надалі – «Постанова Пленуму»), якщо під час розгляду справи буде встановлено, що заяву подано неправомочною особою, суд повинен, не закриваючи провадження у справі, обговорити питання про заміну неналежного заявника належним.

Засобом порушення справи є *заява* загальні вимоги до якої зазначені в ст. 175 ЦПК. Щодо спеціальних вимог, то вони містяться в ч. 3 ст. 297 ЦПК. Як роз'яснено у п. 3 «Постанови Пленуму» даними про психічну

хворобу можуть бути довідки про стан здоров'я, виписка з історії хвороби й інші документи, видані лікувально-профілактичними закладами.

Як і в попередній редакції ЦПК законодавець залишає обов'язкове призначення *судово-психіатричної експертизи*, що не може не викликати зауважень стосовно її проведення до осіб, які мають інвалідність внаслідок хронічного стійкого психічного розладу з дитинства, щодо яких діючий закон не закріплює, на жаль, жодних винятків (*Ухвала Кіцманського районного суду Чернівецької області від 06.04.2020 р., цивільна справа № 718/356/20*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88598155>). Беззаперечним залишається положення ч. 2 ст. 299 та ч. 10 ст. 139 ЦПК, відповідно до яких судові витрати відносять на рахунок держави. Однак, якщо суд встановить, що заявник діяв недобросовісно, зловживав своїми правами, безпідставно хотів змінити статус фізичної особи, з метою заволодіння її майном, коштами чи з інших цілей, то суд стягує із заявника всі судові витрати.

Заслуговує на увагу розширений *перелік суб'єктів*, за участі яких суд розглядає справи про визнання фізичної особи недієздатною. Зокрема, законодавцем включено до переліку учасників справи і саму особу, щодо якої розглядається справа. Тоді як до запроваджених змін до ЦПК України, питання виклику особи, щодо якої розглядається справа, вирішувалося в кожному випадку судом, з урахуванням стану її здоров'я. Отже, фактично, судові засідання відбувалися без участі особи, щодо якої розглядалася справа, та без врахування її особистої думки і можливості її висловити. На це свого часу звернув увагу і Європейський суд з прав людини в своєму рішенні від 27 березня 2008 року у справі «Штукатуров проти Росії» (заява № 44009/05), де він зазначив, що, вирішуючи справу про визнання особи недієздатною виключно на підставі письмових доказів, не побачивши і не почувши особу, суд порушив її право на справедливий судовий розгляд, передбачене ч. 1 ст. 6 Конвенції. На національному рівні Конституційний Суд України у Рішенні від 1 червня 2016 року у справі № 2-рп/2016 теж зазначив, що недієздатним особам мають надаватися правові можливості для задоволення індивідуальних потреб, реалізації та захисту їх прав і свобод; хоча за станом здоров'я недієздатні особи не спроможні особисто реалізовувати окремі конституційні права і свободи, у тому числі право на свободу та особисту недоторканність, вони не можуть бути повністю позбавлені цих прав і свобод, тому держава зобов'язана створити ефективні законодавчі механізми та гарантії для їх максимальної реалізації. Новацією є також те, що з урахуванням стану здоров'я особи, її участь у розгляді справи може відбуватися у режимі відеоконференції з психіатричного чи іншого лікувального закладу, в якому перебуває така особа, про що суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі (ч. 1 ст. 299 ЦПК). Відповідно до ч. 3 ст. 25 Закону України «Про психіатричну допомогу» [2] особи, яким надається психіатрична допомога, мають право на особисту участь у судових засіданнях, висловлення своєї думки щодо висновків лікарів-психіатрів у судовому засіданні при вирішенні питань, пов'язаних із наданням їм психіатричної допомоги та обмеженням у зв'язку з цим їх прав (*Ухвала Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 19.06. 2020 р., цивільна справа № 344/3257/20*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89921481>). Отже, особа, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, має право на участь у слуханні справи та на справедливий розгляд своєї справи. Зокрема, така особа повинна бути повідомлена про розгляд справи, їй має бути роз'яснено її права, вона повинна мати можливість за бажання скористатися безоплатною правовою допомогою і брати участь у судових засіданнях. Як визначено статтею 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (далі – Закону) [3], особа, щодо якої суд розглядає справу про визнання її недієздатною має право отримати безоплатну правову допомогу в місцевому центрі з надання безоплатної вторинної правової допомоги протягом розгляду справи в суді. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг: захист, складання процесуальних документів, представництво інтересів у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами.

Процесуальний порядок щодо колегіальності розгляду справ та ухвалення судового рішення не зазнав змін. Якщо час виникнення недієздатності впливає на визнання дійсності шлюбу, договору або іншого правочину, суд з урахуванням висновку судово-психіатричної експертизи та інших доказів, може у своєму рішенні визначити день, з якого особа визнається недієздатною.

Звертаємо увагу на те, що за попередньою редакцією особа визнавалась недієздатною безстроково, тоді як діючий ЦПК передбачає, що строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом, але не може перевищувати двох років. Таким чином, зміни до ст. 300 ЦПК України, зобов'язали кожні два роки інвалідів, які є особами з хронічними тяжкими психічними розладами здоров'я, що обумовлено невиліковним та (або) прогресуючим захворюванням, підтверджувати свою недієздатність та право на отримання опікунства. Тобто діюча норма (строк у 2 роки) зобов'язує членів сім'ї такої особи, її близьких родичів кожні 2 роки звертатись до суду, збирати докази того, щоб стати законним опікуном та захистити таку особу. Але це ж створюватиме додатковий тягар для опікунів, родичів, саму хвору особу. Тому деякі народні

обранці у пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 300 Цивільного процесуального кодексу України» пропонують розглянути та викласти зміни до п. 6 ст. 300 ЦПК України, саме у такій редакції: «Строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом, але не може перевищувати двох років. У разі встановлення хронічного тяжкого психічного розладу здоров'я фізичної особи, що обумовлене її невиліковним та (або) прогресуючим захворюванням, строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною не визначається» [4].

В процесуальному законодавстві на відміну від попередньої редакції ЦПК закріплюється право опікуна, представника органу опіки та піклування подати клопотання про продовження строку дії вказаного рішення не пізніше ніж за п'ятнадцять днів до закінчення такого строку (*Ухвала Шевченківського районного суду м. Чернівці від 14.04. 2021 р., цивільна справа № 727/3330/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96297928>*). В цьому клопотанні повинні міститися обставини, що свідчать про продовження хронічного, стійкого психічного розладу, теж підтверджені відповідним висновком судово-психіатричної експертизи (ч. 7, 8 ст. 300 ЦПК України). Таким чином, на наш погляд, законодавець ускладнив дану процедуру тим, що подаючи таке клопотання, опікун має перед цим провести судово-психіатричну експертизу за власний рахунок і вже потім намагатись у судовому порядку компенсувати понесені витрати. Ми вважаємо, що вказані імперативні положення про проведення експертизи у випадку продовження дії рішення про недієздатність особи потребують внесення змін до процесуального кодексу, оскільки в такій редакції вони створюють перешкоди у визнанні недієздатними осіб, котрі мають такі психічні розлади, які, на жаль, носять стійкий характер і не можуть бути усунені з плином часу.

Залишилась незмінною така особливість судового рішення про визнання фізичної особи недієздатною, як його скасування, в разі її видужання або значного поліпшення її психічного стану на підставі відповідного висновку судово-психіатричної експертизи (ч. 4 ст. 300 ЦПК). Проте заслуговує на увагу положення стосовно суб'єктів, які вправі звернутися до суду із заявою про скасування такого рішення, до яких відносяться опікун, члени сім'ї, орган опіки та піклування або сама особа, визнана недієздатною. За попередньою редакцією особа, яку визнано недієздатною, не мала права подати таку заяву, що фактично унеможливлювало особисто захистити свої права та позбутися відповідного статусу в суспільстві. На це питання, свого часу, звернув увагу Європейський суд з прав людини у рішенні «Наталія Михайленко проти України» (справа № 49069/11) від 30 травня 2013 року, який визнав порушенням статті 6 Конвенції, а саме відсутність доступу в Україні до процедури поновлення дієздатності недієздатної особи. Суд зазначив, що право звертатися з позовом про перегляд справи про дієздатність є одним із найважливіших прав людини і стосується процедур, важливих при реалізації всіх прав і свобод. Так, ми не заперечуємо цього, адже дані зміни спрямовані на утвердження конституційного права на судовий захист. Однак, залишається відкритим питання, яким чином сама особа, визнана недієздатною зможе виступати суб'єктом порушення питання про поновлення її в дієздатності та брати участь в процесі? Дана особа, в більшості випадків, може бути юридично необізнана, не володіти інформацією щодо своїх прав, обов'язків, та способів їх реалізації. Опікуни чи члени сім'ї часто зловживають своїми правами та обов'язками стосовно свого підопічного та не бажають ініціювати питання поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Органи опіки та піклування теж не завжди здатні захистити в суді права недієздатної особи, що в кінцевому рахунку може призвести до порушення конституційного права особи на судовий захист.

Звісно, ми визнаємо, що держава подбала про забезпечення правового захисту особи, яка визнається недієздатною. Така особа, як ми вище зазначали, має право отримати безоплатну правову допомогу в місцевому центрі з надання безоплатної вторинної правової допомоги протягом розгляду її справи в суді. Однак, особа може не мати можливості звернутися до адвоката для того, щоб укласти з адвокатом договір про надання правової допомоги чи звернутися до центру надання безоплатної вторинної правової допомоги тощо. Таким чином, безпосереднє звернення особи, яка була визнана недієздатною до суду ставить під сумнів ефективний розгляд та вирішення даних справ. На жаль, діючий ЦПК України на відміну від ЦПК 1963 р. (ч. 1 ст. 256) не передбачає серед кола суб'єктів у даних справах прокурора, який міг бути заявником. Однак, на наш погляд, розглядаючи питання скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною, розширення потребує перелік заявників, уповноважених на звернення до суду, зокрема, передбачити право прокурора на подання такої заяви. Тим паче, що подібний підхід щодо обов'язкової участі у розгляді справи прокурора законодавець застосував при розгляді заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку (ст. 341 ЦПК), що на думку як науковців, так і практиків є цілком виправданим. Безумовно, не потребує доказування той факт, що відповідно до Конституції України, а саме п. 3 ст. 131-1 прокурор здійснює представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Однак, відповідно до ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист

інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом. Прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист [5]. ЦПК України також дозволяє участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб (ст. 56-57 ЦПК). Іншими словами, складність та актуальність зазначених вище питань дають підстави стверджувати про необхідність залучення до вирішення таких питань прокурора.

Окрім цього, в літературі слушно залишається думка стосовно участі в суді в таких справах, зокрема і при розгляді питання про скасування рішення суду – адвоката. Заслужує на увагу думка М. Ю. Мерцалова, який підтримує в даних категоріях справ обов'язкову участь адвоката. Так, упровадження обов'язкової участі адвоката в цьому виді окремого провадження стало б більш ефективним засобом забезпечення захисту прав та свобод цієї категорії осіб та засобом належної правничої допомоги. Обов'язкова участь адвоката в процесі поновлення цивільної дієздатності гарантувала б отримання недієздатними особами професійної правничої допомоги [6, с. 54-55]. Дане питання було об'єктом уваги і Ю. О. Підченка, який досліджував як відповідна норма (ч. 4 ст. 300 ЦПК України) кореспондується із нормою про цивільну процесуальну дієздатність (ст. 47 ЦПК України)? Автор вважає, що фізичні особи, які були визнані недієздатними за рішенням суду наділяються нульовою цивільною процесуальною дієздатністю, що полягає у здатності через представника здійснювати у суді цивільні процесуальні права і виконувати цивільні процесуальні обов'язки певного учасника цивільного процесу. Таким чином, у справах про скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, заявником, поряд з опікуном, членами сім'ї такої особи, органу опіки та піклування, може виступати сама особа, визнана недієздатною, проте здійснювати в суді свої цивільні процесуальні права та виконувати свої цивільні процесуальні обов'язки вона уповноважена тільки через законного представника – опікуна [7, с. 122]. Крім того, відповідно до частини 3 статті 10, частини 3 статті 18 Закону, звернення щодо отримання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги стосовно недієздатної особи може бути подано лише його опікуном. Тобто в будь-якому випадку була і залишається важлива роль у даних категоріях справ опікунів недієздатних осіб. Втім, слушно є пропозиція М. О. Резникової щодо доповнення даної норми наступним змістом, а саме: «У випадку необхідності надання таких послуг по справі щодо визнання фізичної особи недієздатною або поновлення цивільної дієздатності осіб, звернення про надання правової допомоги може бути надано недієздатною особою» [8, с. 118].

Виходячи з аналізу думок вчених та законодавства, яке регулює дане питання, робимо висновок, що без сумнівів, участь адвоката під час розгляду та вирішення вказаного питання слугуватиме гарантією того, що особа належним чином буде викликана до суду, оскільки на практиці, на жаль, є випадки неповідомлення особи про розгляд її справи в суді. Тоді як адвокат зможе подати клопотання про виклик свого клієнта та безпосередньо заявити про залучення такої особи до розгляду справи. Не викликає сумнівів і той факт, що під час надання консультацій адвокат зможе порадишити клієнту чи її опікуну самим подати таке клопотання. Безумовно, важливим залишається питання щодо можливого зловживання опікунами, законними представниками своїми правами. В такому випадку адвокат повинен буде вжити всіх доступних йому заходів для захисту прав, свобод та інтересів клієнта. Врешті-решт, повідомити органи опіки та піклування про зазначені дії опікуна недієздатної особи.

Процедура скасування рішення суду та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи здійснюється шляхом відкриття самотійного провадження у цивільній справі. Підсудність у цих випадках визначається за правилами ст. 295 ЦПК. Виходячи з норм процесуального законодавства, у порядку проведення підготовчих дій суддя обов'язково повинен призначити судово-психіатричну експертизу для встановлення психічного стану фізичної особи, що доказуватиме про її одужання або значне поліпшення психічного стану (*Ухвала Садгірського районного суду м. Чернівці від 26.04.2021 р., цивільна справа № 726/540/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96583130>*).

За результатами розгляду справи суд може: 1) ухвалити рішення, яким скасувати рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновити цивільну дієздатність фізичної особи; 2) ухвалити рішення, яким відмовити у задоволенні заяви про скасування рішення суду та у поновленні цивільної дієздатності фізичної особи.

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід сказати, що запровадження більшості новел слід вітати, оскільки вони є гарантією доступу до суду, та узгоджуються зі статтею 6 Конвенції, яка зазначає, що кожен

має право на справедливий і публічний розгляд його справи [9]. Водночас, деякі новели потребують наукового обґрунтування, що значною мірою вплине на законодавче врегулювання та ефективність практичного застосування окремих процесуальних норм, адже головний обов'язок держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини (ст. 3 Конституції України). Належне виконання цього обов'язку неможливе без гарантування громадянам права на судовий захист і насамперед права на доступ до правосуддя шляхом законодавчого закріплення та унормування на національному рівні механізмів, правил і процедур, які визначають порядок звернення до суду із додержанням міжнародних стандартів у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2020 р. : (офіц. текст). К.: Паливода А. В., 2020. 304 с.
2. Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22.02.2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2000, № 19, ст.143.
3. Закон України «Про безоплатну правову допомогу»: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI зі змінами та доповненнями станом на 04.11.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
4. Новинський В., Шурма І. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 300 Цивільного процесуального кодексу України» <https://ips.ligazakon.net/document/GH7VF00A?an=3>
5. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовт. 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 12.
6. Мерцалов М. Ю. Участь адвоката в окремому провадженні щодо визнання фізичної особи недієздатною. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. С. 53-56.
7. Підченко Ю. О. Судові рішення у справах окремого провадження : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.03 Київ. 2019. 206 с.
8. Резникова М. О., Мерцалов М. Ю. Процесуальні особливості поновлення цивільної дієздатності. Порівняльно-аналітичне право. № 5. 2017. С. 116-119.
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року зі змінами та доповненнями станом на 02.10.2013 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.